

Megérteni egy országot

Amikor Budapesten utoljára kinéztem az ablakon, mindent vastag zúz-mara borított. Január közepe volt, épp túl voltunk a tél felén, azaz biztosan (?) lehetett tudni, hogy már kifelé haladunk ebből az idei szezonban különösen sötétre és hidegre sikeredett évszaktól. Pár órával később Benalmádenában 18 fok volt, sütött a nap, és állítólag közeledett ugyan egy hidegfront, de andalúziai viszonylatban ilyenkor az is csupán egy-két fokos lehűlést és egy kis esőt jelent. Ősz óta szokatlanul csapadékos az idő, ami egyrészt háromévnyi aszály után nem olyan nagy tragédia, másrészt a hatása immár az égből is látszik: ami odafönről, a repülőről nézve máskor egyhangú okkersárga, az most harsogó zöld. Mintha egy másik országban, valahol Skandináviában lennénk, és nem tél derekán, hanem késő tavasszal. A domboldalakat gyep borítja, virágoznak a más években csak március–áprilisra kinyíló virágok, a levegőben lepkék libegnek, és némely kiszáradt fák, amelyektől gondolatban már elbúcsúztunk, elkezdtek új hajtásokat növeszteni. Mintha a természet a másik kezével megpróbálná visszaadni, amit a DANA révén novemberben elvett. Mondjuk, lenne mit: a hirdetési oldalakon rengeteg víz- és iszapkárosult autót kínálnak; a legfényesebb luxuskocsikat is fillérekért megkapni, ha valakit nem zavar, hogy nem működnek.

Az év közben erősen igénybe vett idegeknek kifejezetten jót tesz az ősz óta tartó tavasz. A holtszezon, vagyis a január meg a február itt alapvetően mindig a nyugalomról szól. A karácsonyi forgatag levonulása után a legkisebb a vendégforgalom, a tengerpart pedig ha nem is kihalt, de meglehetősen csendes (igaz, a közeli nudista strand a napos hétvégéken azért rendre benépesül). Kedvenc fürdőhelyünk gazdája, a Hotel Palladium – amelynek egy ideje új neve van, de a mi számunkra örökre Palladium marad, ahogy fejben a Moszkva teret sem kereszteljük át minden újabb kurzus kedvéért arra a kis időre – ezt a két hónapot zárva tölti: a bejárat üvegportálját csomagolópapír fedi, a kocsifelhajtón száraz pálmaágakat sodor ide-oda a szél. De a látvány csak elsőre volt szokatlan – még 2023-ban –, mára belerázódtunk a turisztikai iparág ciklikusságába. Van két erős (május, szeptember) és három kimagasló hónap (június, július, augusztus), március–áprilisban illetve október–novemberben alapjáraton ketyeg a szállodások biznisze, január–februárban pedig majdhogynem sehogy, ezt kell megszokni. A december, mint most megtapasztaltuk, szintén eléggé pörgős: a malagai reptér és a Benalmádena közötti parti úton soha akkora dugót nem láttunk, mint december 23-án, a karácsony előtti napon. Mintha egész Európa a Costa del Solon akarna karácsonyozni. És miért is ne akarna? Az árak jobbak, mint nyáron – bár autót például ne ilyenkor akarjunk bérelni (a kereslet nagy, a nyitva tartó kínálat viszont

a szabadságolások miatt kisebb a szokásosnál) –, az idő pompás, az ételek pontosan ugyanolyan ízletesek, mint a többi évszakban, aki pedig a hófödte lucfenyőket hiányolja az ünnepen, gondoljon arra, hogy Ausztráliában decemberben konkrétan nyár van, mégis ugyanúgy várják a karácsonyi csodát, mint mi.

Európának ez a déli része nem sokat érzel a kontinenst sújtó gazdasági pangásból. A magas energiaárak itt nem játszanak (ipar, amit a drága energiával kellene hajtani, nem létezik, fűteni nem fűtünk), a turizmus pedig, amely a helyi gazdaság nagyjából négyötödét adja, egyelőre jól van. A látszat ellenére még januárban is: a japán vendéglő esténként jó fél házzal megy, a Malibu bár minden hétvégén megtelik (hét közben meg főszezonban sincs nyitva), futnak a taxik, és az apartmanok közül is legalább minden másodikban van vendég; jellemzően észak-európai nyugdíjasok vagy családok kisgyerekekkel. Egyébként egyre több az amerikai vendég. Ahogy romlik – illetve az ő szempontjukból javul – az euró-dollár árfolyam, úgy spórolnak egyre többet egy spanyolországi nyár a télben projekttel.

Jöjjenek akkor az árnyoldalak is, a kiegyensúlyozottság jegyében. Megjelent az infláció, amit eddig (két és fél év alatt!) nem tapasztaltunk. Két olyan árucikket is találtunk, amit viszonylag rendszeresen vásárolunk, és az elmúlt hónapokban drágább lett. Az egyik az aszalt szilva, amelynek 1.70-ről 1.90-re nőtt az ára (még így is olcsóbb, mint otthon, a minősége pedig összehasonlíthatatlanul jobb), a másik a rágógumi (szintén nem éri még meg Magyarországról hozni). A forint elgyengülésének következtében ugyanakkor a tejtermékek egyre olcsóbbnak tűnnek, ha elkezdjük átszámítani az árakat. Egy liter friss tej 1 euró (de kifejezetten kvalifikált tartósat lehet már kapni 80 centért is), és a sajt, a vaj, a joghurt is olcsóbb, mint odahaza. Nyilván számít, hogy itt szinte kizárólag csak legeltető állattartás van – a munkabér ellenben nagyjából a duplája a hazainak, szóval nem értjük. De már rég rájöttünk, hogy nem kell mindent érteni; nem is lehet. Elegendő elfogadni és – amit lehet – élvezni. Mondjuk azt, hogy január végére kipattannak a bimbók a mandulafákon.

Egy ország, egy nép, egy idegen kultúra megértése amúgy sem olyasmi, ami röpke néhány év alatt megoldható. Vegyük például a templomot, amelyről azt gondolnánk, hogy a mélykatolikus spanyolok számára a létezés egyik szívcsakrája. Ez az esetek többségében így is van: fölöttünk a dombtetőn, az ófalu sötétzöld fenyőfák alatt álló hófehér templomában virágvasárnap vagy húsvétkor moccanni is alig lehet, akkora a tömeg. Ellenben december 24-én este – a spanyolok az éjfélel misét kényelmi okokból vacsoraidő előtt tartják – jó, ha minden második padosor megtelik. (Gyönyörű mise volt egyébként sok énekkel, autentikus kasztanyetta- és gitárkísérettel, asszonykórussal, meg a végén egy számunkra ismeretlen szertartással, az újszülött Jézus „családba fogadásával”.) Aztán másnap jött az igazi döbbenet: karácsony szent napján, ami ténylegesen a katolikus egyház második legnagyobb ünnepe a húsvét után, gyakorlatilag üresen tátongott a templombelső – talán harminc hívó volt ott, ahol akár háromszázan vagy még többen is elférnének.

Megérteni? Tényleg okosabb, ha egyszerűen csak arra törekszünk, hogy ne csupán ott legyünk, de benne éljünk, és velünk is úgy történjenek a dolgok, mintha oda tartoznánk. A ráció ehhez sokszor kevés, és egyelőre a tapasztalat is. Vegyünk egy másik, errefelé a templomjáráshoz hasonlóan központi kérdéskört, az idegenforgalmat. Spanyolország némi túlzással a nyaralókból/telelőkből él. A közel 50 milliós ország évente 100 millió vendéget fogad, amivel ott liheg az abszolút világegyetem Franciaország sarkában. Ehhez képest a helyi lakosság (mármint azoknak a régióknak a lakossága, ahová a turizmusból származó bevétel nagyrészt becsorog) egyre határozottabban nyilvánítja ki a nemtetszését, és újabban már keményen ellenáll, megakasztva a nyaralóáradatot. És nem csak olyan szelíd módszerekkel, mint amit Barcelonában láttunk nyáron a Güell park bejáratánál, hogy az ott lakók az erkélyekről lelógatott transzparenszen adják a világ tudtára: elégük van a turistákból; az egész napos kocsiajtócsapkodás-hallgatás, benzingóz-inhalálás, hangzavar és drágaság helyett inkább élni szeretnének. Az említett feliratok mellesleg olyan házakon függték – és függnék nyilván ma is –, amelyeket az Airbnb-n gyakorlatilag bármennyiért ki lehetne adni a katalán főváros második számú turisztikai attrakciója mellett (az első a Sagrada Família, szintén Gaudí, és nincs is túl messze). Ugyanez van a Kanári-szigeteken, meg tavaly óta Andalúzia tengerpartjain sokfelé: a tiltakozók utcákat zárnak le, strandokat vesznek blokádnak alá, turistabuszok közlekedését és parkolását akadályozzák olyan régiókban, ahol minden öt felnőttről négyet az idegenforgalom foglalkoztat. Képzeljük el ugyanezt Keszthelyen (Tiborc), Almádiban (Mészáros) vagy Tihanyban (a komplett NER), és máris látni fogjuk: ha a politikai tényezőt kihagyjuk az egyenletből, akkor is rengeteg eltérő érdeket kellene egyensúlyba hozni. Malagában, amely mégiscsak a közel Magyarországnyi, 87 ezer négyzetkilométeres, majd kilencmillió lakosú Andalúzia félmillió fővárosa, a metropoliszt északról határoló mini-Szilícium-völgyet leszámítva nem igazán létezik olyan helyi gazdaság, ami értelmezhető a turisztikai bevételek nélkül, és a Costa del Sol többi településére ez még hangsúlyosabban igaz. Vagyis nem világos, hogy ha a vendégforgalmat sikerülne elterelni, miből telne a napi betevő paellára – és az a benyomásunk, hogy erre a kérdésre a demonstrálók sem tudják még a választ. (Eltekintve persze attól, hogy Benalmádenában meg a többi agglomerációs településen igenis létezik fenntartható turizmus, és nem is csak kora ősztől késő tavaszig ott tanyázó skandináv nyugdíjasok előadásában. Az állam – a magyar kormány médiában folyamatosan szidott spanyol szocialista kormány kezdeményezése nyomán – támogatja, hogy a télidőben sokfelé üresen álló hotelszobákat a spanyol idős emberek kedvezményesen igénybe vehessék.)

Szerencsére azonban, mint fentebb jeleztük, ezeket a dilemmákat nem-hogy megoldani, de megérteni sem nekünk kell. Mi csak látjuk, tudomásul vesszük és a tapasztalataink közé raktározzuk őket. Nem gond, erre vagyunk kondicionálva: félszáz évnyi magyarországi praxissal az ember úgyszólván bárhol elboldogul.